

Modele realizacji zajęć lekcyjnych z zakresu edukacji międzykulturowej - dobre praktyki

dr Adam Bulandra, radca prawny, INTERKULTURALNI.PL

dr Jakub Kościółek, Instytut Studiów Międzykulturowych UJ

Zarządzamy różnorodnością poprzez:

Edukację międzykulturową

- Wielokulturowość jako fakt społeczny
- Szkoła jako przestrzeń wielokulturowa (wzrost liczby uczniów odmiennych kulturowo, szkoły wielokulturowe, powyżej 20% uczniów odmiennych kulturowo; ruchy migracyjne, nowe wyzwania)

Edukację antydyskryminacyjną/ edukację dla tolerancji/ nauczanie w zakresie praw człowieka

Uczeń odmienny kulturowo jako wyzwanie

- ▶ asymetria grupy większościowej i mniejszościowej → zarządzanie różnorodnością; strategie włączania i integracji
- ▶ włączanie do nauczania treści o różnorodności kulturowej, mniejszościach, imigrantach
- ▶ zarządzanie ewentualnym konfliktem; edukacja dla tolerancji

Nauczyciel

- brak wymogu nabywania kompetencji międzykulturowych, antydyskryminacyjnych podczas studiów (rozporządzenie MEN 12/03/2009)
- słaba oferta doszkalania zawodowego w tym zakresie (przypadek Gminy Kraków)
- treści rozproszone po programach nauczania i często niewystarczające (historia, j. polski, WOS, wychowanie w rodzinie)
- braki w podręcznikach szkolnych
- instytucja asystenta kulturowego

Po co nam edukacja międzykulturowa?

- wprowadzanie e.m. jest koniecznością, ze względu na coraz większą różnorodność w szkołach
- dzięki e.m. uwzględniamy potrzeby wszystkich dzieci (różne konteksty kulturowe, społeczne) → równe szanse
- różnorodność kulturowa jest/staje się częścią rzeczywistości społecznej i powinna być uwzględniana w procesie nauczania
- w ramach e.m. nauka o stereotypach, mechanizmach powstawania uprzedzeń (e. antydyskryminacyjna)
- wielokulturowość jako metoda nauczania ma znaczenie w procesie poznawczym → różne grupy wnoszą różne doświadczenia, perspektywy, etc.
- skuteczna edukacja uczniów z odmiennym zapleczem kulturowym, społecznym = nauczanie dopasowane kulturowo (ang. culturally responsive teaching) → włączenie do procesu nauczania mikrokultur, równoległe do uczenia o makrokulturze, w celu poprawy szans edukacyjnych wszystkich dzieci

Modele pracy z uczniami/uczennicami

➤ **MODEL PRZEKAZU** (ang. *transmission*)

- podkreśla wagę przekazywania wiedzy, faktów istotnych dla danej społeczności
- koncentracja na treści
- nauczyciel/-ka w pozycji dominującej; uczeń – pasywny odbiór treści
- model zakłada spójność pomiędzy doświadczeniami i zapleczem kulturowym/społecznym uczniów, uczennic, nauczycieli/-ek
- przydatny w ograniczonym zakresie w edukacji międzykulturowej, antydyskryminacyjnej

➤ **MODEL INTERAKCJI** (ang. *transaction*)

- uczennice, uczniowie wnoszą własne doświadczenia w proces kształcenia, nawet gdy są one inne od doświadczeń nauczycieli/-lek
- większe zaangażowanie uczniów i uczennic, także ze względu na wzajemne interakcje horyzontalne
- wspomaganie poprzez specjalne techniki prowadzenia zajęć, takie jak: praca w zespołach, wspólne poszukiwanie informacji, rozwiązywanie postawionych problemów czy rozwijanie krytycznego myślenia
- Wykorzystywany w szerokim zakresie w edukacji międzykulturowej

➤ **MODEL PRZEMIANY** (ang. *transformation*)

- koncentruje się na zmiennej naturze wiedzy, jej zabarwieniu kulturowym i społecznym
- uczniowie i uczennice aktywnymi uczestnikami procesu konstruowania wiedzy
- zakłada krytyczne odnośnienie się do rzeczywistości; autorefleksję
- uczenie i nauczanie jako doświadczenie jednostkowe, subiektywne
- Najbardziej wymagający model; sprawdza się bardzo dobrze w edukacji antydyskryminacyjnej

Formy nauczania

- akademicka (wykład, konwersatorium)
- warsztatowa – praktyczne zajęcia doskonalące jakąś umiejętność, kompetencje (orientacja wiedzowa + orientacja relacyjna/zaangażowania)
- treningowa – ma charakter systematyczny; związana z procesami grupowymi

Wszystkie trzy mogą być skutecznie stosowane w edukacji wielokulturowej. Podręcznik „Lekcje tolerancji” łączy metodę I i III.

Narzędzia warsztatowe skuteczne w edukacji wielokulturowej

- dyskusja – generowanie wielu pomysłów rozwiązania problemu (np. burza mózgów), ocena, weryfikacja i decyzja o podjęciu działania
- praca grupowa – uczy współpracy, porozumiewania, dochodzenia do kompromisów
- analiza przypadku – uczy analitycznego myślenia, pozwala analizować realne lub fikcyjne przypadki związane z doświadczeniami grup odmiennych kulturowo
- symulacje – angażuje emocje, wczucie się w sytuację osób o innym zapleczu kulturowym i doświadczeniach

- *Wielka nieobecna. O edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej w Polsce, 2011*
- *Edukacja antydyskryminacyjna. Ostatni dzwonek, 2016*

wielka nieobecna

O edukacji antydyskryminacyjnej w systemie edukacji formalnej w Polsce
Raport z badań

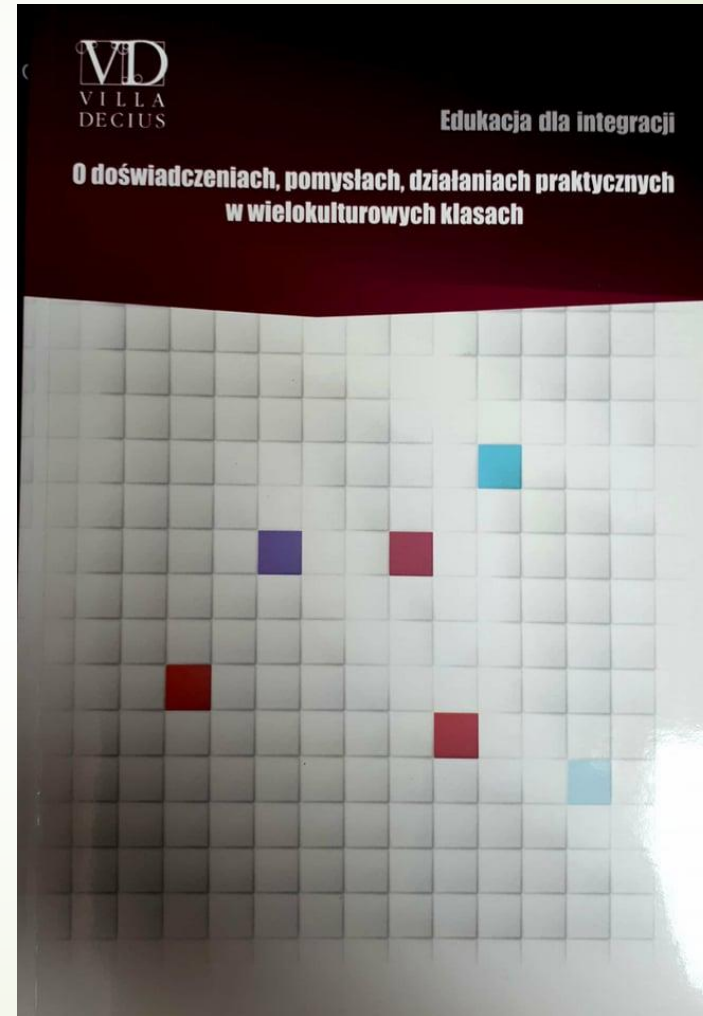
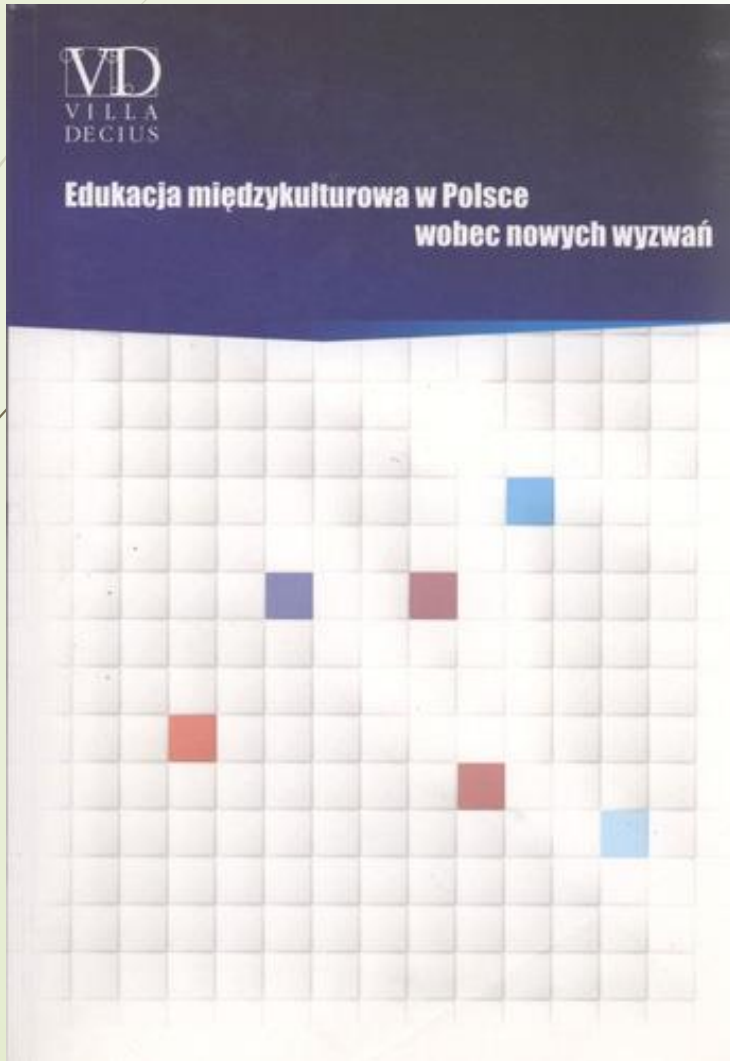
Edukacja antydyskryminacyjna Ostatni dzwonek!

O deficytach systemu edukacji formalnej
w obszarze przeciwdziałania dyskryminacji
i przemocy motywowanej uprzedzeniami

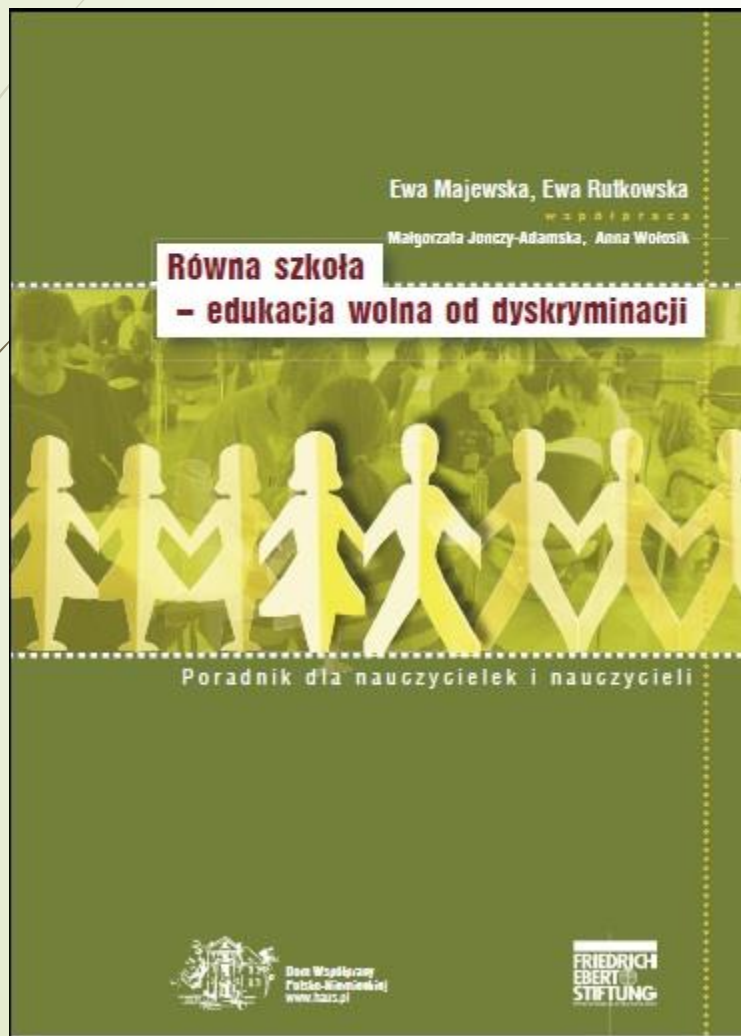
RAPORT Z BADAŃ

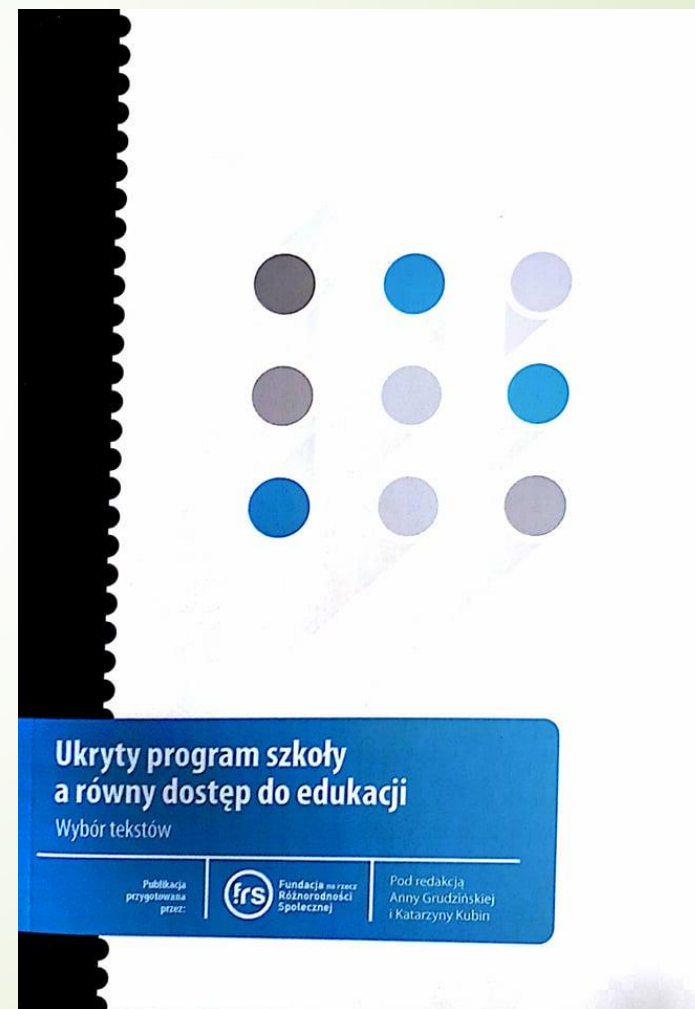
2011 – publikacje Willi Decjusza

2009

2014

2015

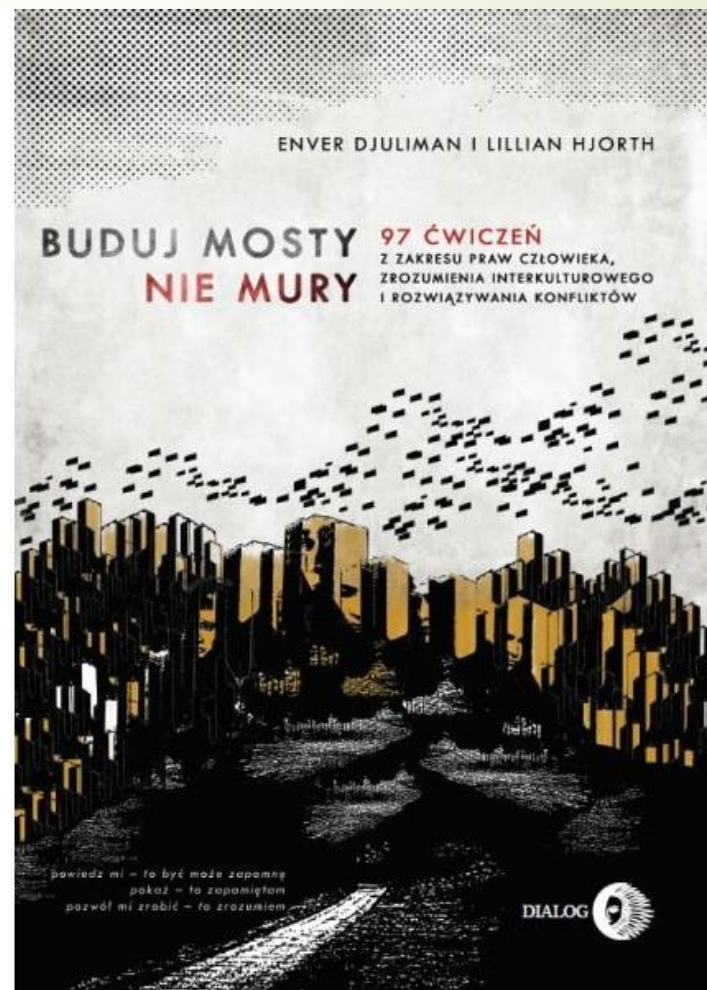
2017

ZAKŁADKI

PRZECIWDZIAŁANIE MOWIE NIENAWIŚCI
W SIECI POPRZEZ EDUKACJĘ
O PRAWACH CZŁOWIEKA

atełstwo nękanie edukacja o prawach człowieka wrogość tole
romofobia solidarność ksenofobia sprawiedliwość przestępstwo
tolerancja szacunek seksizm różnorodność rasizm pokój nacjonal
zenia uczestnictwo antysemityzm równość homofobia bezpieczeń
odność islamofobia wolność dyskryminacja demokracja nienawis

Lekcje tolerancji Pakiet edukacyjny dla nauczycielek i nauczycieli

Adam Bulandra
Jakub Kościółek